

פרקים ט"ז, י"ז – נחלת בני יוסף

נחלת בני יוסף (אטלס דעת מקרא)

ערי הכהנים והלויים – וחלוקת השבטים (אטלס דעת מקרא)

ברכת יעקב ליוסף

the actual city of Shechem and said: this shall be to you one portion additional to what you will receive together with your brothers.

5. רשב"ם בראשית מח:כב

(כב) ואני - באותה הארץ נתתי לך חלק אחד יותר על אחיך, שמנשה ואפרים כראובן ושמעון יהיו לי לקחת שני חלקים בארץ אשר אני ובניי עתידים לקחת מיד האמורי בחרבי ובקשתי במלחמת יהושע.

נתתי לך, and what I say to you now refers to that land, I have assigned to you, אחד, שכם, a share over and beyond the shares which you will divide with your brothers in territory which I and my offspring will conquer from the Emorite in the future with my sword and bow, (in the wars conducted by Joshua).

1. בראשית מח

(כא) וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הִנֵּה אָנֹכִי מֵת וְהָיָה אֶלְהִים עִמָּכֶם וְהָשִׁיב אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם: (כב) וְאָנֹכִי נָתַתִּי לָךְ שְׁכֶם אֶחָד עַל־אֶחָיִךְ אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחַרְבִּי וּבִקְשָׁתִּי: פ

2. פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) בראשית מח:כב

כלומר עיר שכם נתתי לך בנחלה יותר על נחלת אחיך:

3. תרגום אונקלוס בראשית מח:כב

(כב) ואנא יהבית לך חולק חד יתיר על אחך דנסיבית מידא דאמוראה בחרבי ובקשתי (בצללות ובבעותי):

4. רש"י בראשית מח:כב

שכם אחד על אחיך - שְׁכָם מִמֶּשׁ, היא תהיה לך חלק אחד ויתרה על אחיך:

ברכת יוסף – אצל יעקב ומש"ר

7. דברים פרק לג

(יג) וַיֹּסֵף אֶמֶר מְבֹרָכַת יְקֹוֹק אֶרֶץ מִמְּגֵד שָׁמַיִם מְטֵל וּמִתְהוֹם רִבְצַת תַּחַת: (יד) וּמִמְּגֵד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ וּמִמְּגֵד גֶּרֶשׁ יְרֵחִים: (טו) וּמִרְאֵשׁ הַרְרֵי־קָדֶם וּמִמְּגֵד גְּבֻעוֹת עוֹלָם: (טז) וּמִמְּגֵד אֶרֶץ וּמִלְאָה וּרְצוֹן שְׁכָנֵי סִנְיָה תְּבוּאֹתֶיהָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקַדְקֹד נְזִיר אָחִיו: (יז) בְּכוֹר שׁוֹרֵי הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רֹאשׁ קַרְנָיו בָּהֶם עֲמִים יִנְגַּח יַחְדָּו אֶפְסֵי־אֶרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אֲלָפֵי מְנַשֶּׁה:

(13) Of Joseph he said, "His land is blessed by Hashem, with the precious things of the heavens, with the dew, with the deep that crouches beneath, (14) with the precious yield of the sun, with the precious produce of the months, (15) with the chief things of the ancient mountains, with the precious things of the everlasting hills, (16) with the precious things of the earth and its fullness, with the good will of him who dwelled in the bush. Let this come on the head of Joseph, on the crown of the head of him who was separate from his brothers. (17) The firstborn of his herd, majesty is his. His horns are the horns of the wild ox. With them he shall push all of the peoples, to the ends of the earth. They are the ten thousands of Ephraim. They are the thousands of Manasseh."

6. בראשית פרק מט

(כב) בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֶּן פֶּרֶת עֲלִיעֵן בְּלוֹת צִעְדָּה עָלָיו שׁוֹר: (כג) וַיִּמְרְרוּ וַיִּשְׁטְמוּהוּ בַּעֲלֵי חֲצִים: (כד) וַתִּשָּׁב בְּאִיתוֹ קִשְׁתּוֹ וַיִּפְּצוּ זִרְעֵי יָדָיו מִיַּד אֲבִיר יַעֲקֹב מִשָּׁם רָעָה אָבֹן יִשְׂרָאֵל: (כה) מֵאֵל אֲבִיד וַיַּעֲזֹרֶךְ וְאֵת שְׁדֵי וַיִּבְרָכְךָ בְּרֹכַת שָׁמַיִם מֵעַל בְּרֹכַת תְּהוֹם רִבְצַת תַּחַת בְּרֹכַת שְׁדִים וְרָחִם: (כו) בְּרֹכַת אֲבִיד גְּבֹרָה עַל בְּרֹכַת הוֹרֵי עֲדֵי־תַאֲוֹת גְּבֻעַת עוֹלָם תִּהְיֶינָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקַדְקֹד נְזִיר אָחִיו:

(22) A fruitful bough is Yosef, a fruitful bough by the spring; boughs run over the wall. (23) They embittered him and shot at him; the archers hated him. (24) His bow remained strong, the arms of his hands were supple; by the hand of the Mighty One of Yaakov, from there, from the Shepherd, the Rock of Israel. (25) From the God of your father, may He help you; from Shaddai, may He bless you: blessings of the heavens above, blessings of the deep that lies below, blessings of breasts and womb. (26) The blessings of your father have surged upwards: blessings of eternal mountains, delights of everlasting hills; they will be upon the head of Yosef, on the crown of the distinguished among his brothers.

יער אפרים

12. רד"ק שופטים יב:ד

(ד) פליטי אפרים אתם - כלומי פליטי אפרים אתם שאתם מחולקים בתוך אפרים ובתוך מנשה ואין אתם חשובים לכולם. לפי שהיו אנשי אפרים מחרפין אותם כך היו אנשי גלעד מכים אותם כשהיו מוצאים אותם יחידים עוברים בארצם

13. מצודת דוד שופטים יב:ד

(ד) כי אמרו וכו' - ר"ל מה שהגלעדים הרבו להכות בבני אפרים בשטף אף היה על כי בני אפרים בזו אותם ואמרו להם פליטי אפרים וכו' ר"ל כערך הפחיתים שבבני אפרים כן אתם בני גלעד נחשבים בתוך בני אפרים ובתוך בני מנשה ואפילו המכובדים שבכם נחשבים בעיני כל בני יוסף כהפחיתים שבבני אפרים:

14. מלבי"ם שופטים יב:ד

(ד) ויקבץ יפתח - ואחר שראה כי לא רפתה רוחם מדבריו הרכים, כי אמרו - מבאר סבת המלחמה שבני אפרים טענו על שהעניו אנשי גלעד לבחור את השופט כאלו הם עיקר בית יוסף, והם טענו לנגדם לאמר פליטי אפרים אתם - ר"ל אפרים הוא עקר השבט ועמו חצי מנשה שלקחו נחלתם אצלו חבל וגורל אחד כמ"ש בספר יהושע, ואתם גלעד - שלקחתם מעבר הירדן, פלטים אתם מן השבט, כי היה מקומכם הראוי בתוך אפרים בתוך מנשה - רק הלכתם לפלטה אל עבר הירדן, ואיך תעזו לבחור קצין שוטר ומושל:

8. שמואל ב יז

(כד) וידוד בא מחנימה ואבשלום עבר את הירדן והוא וכל איש ישראל עמו: (כה) ואת עמשה שם אבשלום תחת יואב על הצבא ועמשה בראש ושמל ותרא הישראלי אשר בא אל אביגל בת נחש אחות צרויה אם יואב: (כו) ויחן ישראל ואבשלום ארץ הגלעד: (24) When David had come to Mahanaim, Absalom passed over the Jordan, he and all the men of Israel with him. (25) And Absalom had set Amasa over the army instead of Joab. Now Amasa was the son of a man whose name was Ithra the Jesraelite, who had come to Abigail the daughter of Nahash, sister to Zeruah Joab's mother. (26) And Israel and Absalom encamped in the land of Gilead.

9. שמואל ב יח:ו

(ו) ויצא העם השדה לקראת ישראל ותהי המלחמה ביער אפרים: (ז) וינגפו שם עם ישראל לפני עבדי דוד ותהי שם המגפה גדולה ביום ההוא עשרים אלף: (ח) ותהי שם המלחמה נפצת על פני כל הארץ וגרב היער לאכל בדם מאשר אכלה החרב ביום ההוא:

(6) So the people went out into the field against Israel; and the battle was in the forest of Ephraim. (7) And the people of Israel were smitten there before the servants of David, and there was a great slaughter there that day, of twenty thousand men. (8) And there the battle was spread over all the land; and the forest devoured more people that day than the sword devoured.

אפרים ומנשה ביער אפרים?

10. שופטים פרק יב:ד

ויקבץ ופתח את כל אנשי גלעד ויגלחם את אפרים ויכפו אנשי גלעד את אפרים כי אמרו פליטי אפרים אתם גלעד בתוך אפרים בתוך מנשה:

And Jephthah gathered all the Gileadites and fought Ephraim. The Gileadites defeated Ephraim; for they had said, "You, Gilead, are nothing but fugitives from Ephraim—being in Manasseh is like being in Ephraim".

11. רש"י שופטים יב:ד

כי אמרו פליטי אפרים אתם גלעד - פחותים שבאפרים היו מבזים את הגלעד, ואומרים להם: מה אתם גלעד חשובים בתוך אפרים ובתוך מנשה, כן תרגם יונתן:

The lowliest in Ephraim would mock Gilod, saying, "Of what significance are you, Gilod, among Ephraim and among Menasheh?" This is Targum Yonasan's interpretation.